KLÍČOVÉ TÉMA[1]
Článek 14
Rovnost žen a mužů

(Naposledy aktualizováno: 28/02/2025)

Úvod

Podpora rovnosti žen a mužů je dnes jedním z hlavních cílů členských států Rady Evropy (*Konstantin Markin proti Rusku* [velký senát], 2012, § 127, CZE a *Jurčić proti Chorvatsku*, 2021, § 65, CZE). Zásada rovnosti žen a mužů má svůj primární základ v článku 14 Úmluvy, a to v zákazu diskriminace z důvodu pohlaví.

Stručně o povinnostech státu (povinnost chránit)

Odlišné zacházení představující diskriminaci:

- Obecně platí, že je třeba předložit velmi závažné důvody, aby bylo možné odlišné zacházení na základě pohlaví považovat za slučitelné s Úmluvou (*Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, 1985, § 78; *Burghartz proti Švýcarsku*, 1994, § 27; *Schuler-Zgraggen proti Švýcarsku*, 1993, § 67; *Konstantin Markin proti Rusku* [velký senát], 2012, § 127, CZE; *J.D. a A. proti Spojenému království*, 2019, § 89, CZE; *Napotnik proti Rumunsku*, 2020, § 75, CZE; *Jurčić proti Chorvatsku*, 2021, § 65, CZE).
- Odlišné zacházení z důvodu těhotenství je přímou diskriminací z důvodu pohlaví, pokud není odůvodněné (*Napotnik proti Rumunsku*, 2020, § 77, CZE; *Jurčić proti Chorvatsku*, 2021, § 69, CZE).
- Soud použil test „zjevné neopodstatněnosti“ v souvislosti s článkem 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 pouze na okolnosti, kdy údajný rozdíl v zacházení vyplýval z přechodného opatření, jehož cílem bylo napravit historickou nerovnost (*Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2006, § 61–66, CZE; *Runkee a White proti Spojenému království*, 2007, § 40–41; a *British Gurkha Welfare Society a ostatní proti Spojenému království*, 2016, § 81).
- Odkazy na tradice, obecné předpoklady, převládající společenské postoje nebo finanční zájmy v určité zemi nejsou dostatečným odůvodněním odlišného zacházení z důvodu pohlaví (*Konstantin Markin proti Rusku* [velký senát], 2012, § 127, CZE; *Ünal Tekeli proti Turecku*, 2004, § 63; *Jurčić proti Chorvatsku*, 2021, § 73 a 84, CZE; *León Madrid proti Španělsku*, 2021, § 66; *Beeler proti Švýcarsku* [velký senát], 2022, § 110, CZE; *Nurcan Bayraktar proti Turecku*, 2023, § 74; *I.C. proti Moldavsku*, 2025).

[1] Vypracováno kanceláří Soudu za přispění Oddělení pro rovnost žen a mužů (GŘ II) Rady Evropy. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva. Tento překlad, včetně doplnění odkazů na české překlady rozhodnutí nebo jejich shrnutí, byl pořízen Ministerstvem spravedlnosti České republiky na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

- Stereotypní chápání rodiny jako rodiny, která má nutně dva právoplatné rodiče, nelze považovat za dostatečné odůvodnění odlišného zacházení (*Yocheva a Ganeva proti Bulharsku*, 2021, § 116)

Pozitivní opatření:

- Pokud se stát nepokusí o nápravu nerovnosti prostřednictvím odlišného zacházení, může to za určitých okolností samo o sobě představovat porušení článku 14 (*Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2006, § 51, CZE).
- V důsledku toho je odlišné zacházení s muži a ženami přijatelné, pokud má podobu pozitivního opatření, jehož cílem je náprava faktických nerovností mezi oběma pohlavími (*Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2006, § 61, CZE; *Andrle proti České republice*, 2011, § 60, CZE).
- Opatření zaměřená na nápravu znevýhodněného postavení žen ve společnosti mohou být z tohoto důvodu i nadále rozumně a objektivně odůvodněna, dokud společenské a hospodářské změny neodstraní potřebu zvláštního zacházení se ženami (*Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2006, § 66, CZE; *Andrle proti České republice*, 2011, § 60, CZE).

Pozitivní povinnosti v případech domácího násilí:

- Domácí násilí je formou genderově podmíněného násilí, které je jednou z forem diskriminace žen (*Opuz proti Turecku*, 2009, § 184–191; *Halime Kılıç proti Turecku*, 2016, § 113; *M.G. proti Turecku*, 2016, § 115, CZE).
- Pokud stát nechrání ženy před domácím násilím, může tím porušit jejich právo na stejnou právní ochranu, i když takové jednání není úmyslné (*Talpis proti Itálii*, 2017, § 141; *Opuz proti Turecku*, 2009, § 191; *Eremia proti Moldavsku*, 2013, § 85, CZE; *T.M. a C.M. proti Moldavsku*, 2014, § 57, CZE).
- Porušení povinnosti přijmout právní předpisy pro boj proti domácímu násilí vedlo Soud k závěru, že došlo k porušení článku 14 Úmluvy (*Volodina proti Rusku*, 2019, CZE a klíčové téma domácí násilí, CZE).

Významné příklady

Odlišné zacházení představující diskriminaci:

- *Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2006, CZE; *Moraru a Marin proti Rumunsku*, 2022, a *Andrle proti České republice*, 2011, CZE: odlišné zacházení s muži a ženami, pokud jde o důchody;
- *Konstantin Markin proti Rusku* [velký senát], 2012, CZE: odlišné zacházení s vojenským personálem mužského a ženského pohlaví, pokud jde o rodičovskou dovolenou;
- *Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku* [velký senát], 2017: nemožnost uložit ženě trest odnětí svobody na doživotí;
- *Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, 1985: odlišné zacházení s muži a ženami trvale usazenými v hostitelské zemi, pokud jde o sloučení rodiny;
- *Willis proti Spojenému království*, 2002; *Beeler proti Švýcarsku* [velký senát], 2022, CZE: nedostupnost vdovských důchodů pro vdovce;
- *Ünal Tekeli proti Turecku*, 2004: nemožnost, aby vdaná žena používala v úředních dokumentech pouze své dívčí jméno;

- *Zarb Adami proti Maltě*, 2006, CZE: zanedbatelné procento žen, které byly vyzvány zasednout v porotě, ve srovnání s muži;
- *García Mateos proti Španělsku*, 2013, CZE: nevykonání rozsudku, kterým byla uznána diskriminace pracující matky z důvodu pohlaví (s ohledem na její právo na zkrácenou pracovní dobu, aby se mohla starat o svého syna);
- *Emel Boyraz proti Turecku*, 2014, CZE: propuštění ženy z místa bezpečnostního pracovníka;
- *Di Trizio proti Švýcarsku*, 2016: použití metody výpočtu dávek v invaliditě, která diskriminuje ženy;
- *Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku*, 2017, CZE: snížení náhrady škody vnitrostátním soudem z důvodu pohlaví a věku žalobce;
- *Alexandru Enache proti Rumunsku*, 2017, CZE: odklad výkonu trestu odnětí svobody pro matky, nikoliv však pro otce malých dětí;
- *Jurčić proti Chorvatsku*, 2021, CZE: nepřiznání nemocenské dávky těhotné ženě, která podstoupila umělé oplodnění těsně před nástupem do nového zaměstnání;
- *Yocheva a Ganeva proti Bulharsku*, 2021: nepřiznání příspěvku pro pozůstalé svobodné matce nezletilých dětí, jejichž otec není znám;
- *Gruba a ostatní proti Rusku*, 2021, CZE: odlišné zacházení s policisty a policistkami, pokud jde o nárok na rodičovskou dovolenou;
- *X proti Polsku*, 2021, CZE: odmítnutí svěřit dítě do péče matky z důvodu jejího vztahu s jinou ženou a absence „mužského vzoru“ ve výchově dítěte;
- *León Madrid proti Španělsku*, 2021: pořadí příjmení, kdy v případě neshody rodičů následuje po příjmení po otci automaticky příjmení po matce;
- *Tapayeva a ostatní proti Rusku*, 2021: nevrácení dětí unesených tchánem vdově v důsledku regionálních genderových stereotypů a panujících zvyklostí spočívajících v přednosti mužské linie v rodině;
- *Dimici proti Turecku*, 2022: nemožnost ženy získat příjmy ze soukromé dobročinné nadace na základě právního dokumentu z osmanské éry ze 16. století, který vyhrazuje příjmy pro mužské potomky zakladatele;
- *Nurcan Bayraktar proti Turecku*, 2023: odmítnutí osvobodit ženu, aniž by se podrobila lékařsému vyšetření, které by prokázalo, že není těhotná, od 300 denní čekací lhůty stanovené pro rozvedené ženy, které se chtějí znovu vdát.

Rovnost žen a mužů podle ostatních článků Úmluvy

Bez ohledu na to, zda Soud považuje za nutné posoudit případ podle článku 14, mohou vyvstat otázky rovnosti žen a mužů na základě mnoha hmotněprávních ustanovení Úmluvy.

Článek 2

- *Halime Kılıç proti Turecku*, 2016; *Tërshana proti Albánii*, 2020, CZE; *Kurt proti Rakousku* [velký senát], 2021, CZE; *Tkhelidze proti Gruzii*, 2021: případy domácího násilí.

Článek 3

- *P. a S. proti Polsku*, 2012, CZE: umělé přerušení těhotenství;
- *N. proti Švédsku*, 2010: riziko špatného zacházení v případě vyhoštění;

- *V.C. proti Slovensku*, 2011, CZE: nucená sterilizace;
- *E.B. proti Rumunsku*, 2019; *B.V. proti Belgii*, 2017: znásilnění a pohlavní zneužívání;
- *Buturugă proti Rumunsku*, 2020, CZE: kybernetická šikana v souvislosti s domácím násilím.

Článek 4

- *C.N. a V. proti Francii*, 2012, CZE; *Rantsev proti Kypru a Rusku*, 2010: nucená práce v domácnosti a obchodování s lidmi za sexuálním účelem;
- *S.M. proti Chorvatsku* [velký senát], 2020, CZE: nucená prostituce.

Článek 8:

- *A, B a C proti Irsku* [velký senát], 2010; *P. a S. proti Polsku*, 2012, CZE: umělé přerušení těhotenství;
- *V.C. proti Slovensku*, 2011, CZE: nucená sterilizace;
- *Dubská a Krejzová proti České republice* [velký senát], 2016, CZE: domácí porody;
- *J.L. proti Itálii*, 2021, CZE: sexuální útok;
- *C. proti Rumunsku*, 2022, CZE: sexuální obtěžování na pracovišti.

Článek 9:

- *S.A.S. proti Francii* [velký senát], 2014, CZE: oblečení značící příslušnost k náboženství.

Článek 10:

- *Bouton proti Francii*, 2022, CZE: odsouzení feministické aktivistky za obnažování intimních míst v kostele během „představení“ na protest proti postoji katolické církve k umělému přerušení těhotenství.

Ostatní odkazy

Ostatní klíčová témata:

- Domácí násilí (článek 2), CZE

Ostatní:

- Oddělení Rady Evropy pro rovnost žen a mužů
- Evropský výbor pro sociální práva (rovné odměňování žen)
- Handbook on European non–discrimination law („Příručka evropského antidiskriminačního práva“) vydání z roku 2018 vydané Soudem a Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA)

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případy:

- *Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. května 1985 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *Willis proti Spojenému království*, č. 36042/97, 11. června 2002 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1, pokud jde o vdovský důchod a vdovský mateřský příspěvek);
- *Ünal Tekeli proti Turecku,* č. 29865/96, 16. listopadu 2004 (výňatky) (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *Stec a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], č. 65731/01 a 65900/01, 12. dubna 2006 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1);

  CZE
- *Zarb Adami proti Maltě,* č. 17209/02, 20. června 2006 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 4 odst. 3 písm. d));

  CZE
- *Stoica proti Rumunsku*, č. 42722/02, 4. března 2008 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);
- *Opuz proti Turecku*, č. 33401/02, 9. června 2009 (porušení článků 14 ve spojení s články 2 a 3);
- *Konstantin Markin proti Rusku* [velký senát], č. 30078/06 22. března 2012 (výňatky) (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku* [velký senát], č. 60367/08 a 961/11, 24. ledna 2017 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 5);
- *Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku*, č. 17484/15, 25. července 2017 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *Jurčić proti Chorvatsku*, č. 54711/15, 4. února 2021 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1).

  CZE

Ostatní případy podle článku 14:

- *Schuler-Zgraggen proti Švýcarsku*, č. 14518/89, 24. června 1993 (porušení článku 14 ve spojení s čl. 6 odst. 1);
- *Burghartz proti Švýcarsku*, č. 16213/90, 22. února 1994 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *Runkee a White proti Spojenému království*, č. 42949/98 a 53134/99, 10. května 2007 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 v souvislosti s nepřiznáním vdovského důchodu; porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 týkající se nepřiznání vdovské dávky);
- *Andrle proti České republice*, č. 6268/08, 17. února 2011, CZE (neporušení článku 14 ve

spojení s článkem 1 Protokolu č. 1);

- *García Mateos proti Španělsku*, č. 38285/09, 19. února 2013, CZE (porušení čl. 6 odst. 1 ve spojení s článkem 14);
- *Eremia proti Moldavsku*, č. 3564/11, 28. května 2013 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);

  CZE
- *T.M. a C.M. proti Moldavsku*, č. 26608/11, 28. ledna 2014 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);

  CZE
- *Emel Boyraz proti Turecku*, č. 61960/08, 2. prosince 2014 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *Di Trizio proti Švýcarsku*, č. 7186/09, 2. února 2016 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *M.G. proti Turecku*, č. 646/10, 22. března 2016 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);

  CZE
- *Halime Kılıç proti Turecku*, č. 63034/11, 28. června 2016 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 2);
- *British Gurkha Welfare Society a ostatní proti Spojenému království*, č. 44818/11, 15. září 2016 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1);
- *Talpis proti Itálii*, č. 41237/14, 2. března 2017 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 2);
- *Alexandru Enache proti Rumunsku*, č. 16986/12, 3. října 2017 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *Volodina proti Rusku*, č. 41261/17, 9. července 2019 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 3);

  CZE
- *J.D. a A. proti Spojenému království*, č. 32949/17 a 34614/17, 24. října 2019 (neporušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 ve vztahu k první stěžovatelce; porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 ve vztahu k druhé stěžovatelce);

  CZE
- Napotnik *proti Rumunsku*, č. 33139/13, 20. října 2020 (neporušení článku 1 Protokolu č. 12);

  CZE
- *Yocheva a Ganeva proti Bulharsku*, č. 18592/15 a 43863/15, 11. května 2021 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *Gruba a ostatní proti Rusku*, č. 66180/09 a 3 ostatní, 6. července 2021 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *X proti Polsku*, č. 20741/10, 16. září 2021 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *León Madrid proti Španělsku*, č. 30306/13, 26. října 2021 (porušení článku 14 ve spojení

s článkem 8);

- *Tapayeva a ostatní proti Rusku*, č. 24757/18, 23. listopadu 2021 (porušení článku 8 a článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *Dimici proti Turecku*, č. 70133/16, 5. července 2022 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1);
- *Beeler proti Švýcarsku* [velký senát], č. 78630/12, 11. října 2022 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);

  CZE
- *Moraru a Marin proti Rumunsku*, č. 53282/18 a 31428/20, 20. prosince 2022 (porušení článku 1 Protokolu č. 12);
- *Nurcan Bayraktar proti Turecku*, č. 27094/20, 27. června 2023 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 12).
- *B.T. proti Rusku*, č. 15284/19, 19. března 2024 (porušení článku 14 ve spojení s článkem 8);
- *I.C. proti Moldavsku*, č. 36436/22, 27. února 2025 (porušení článku 14 ve spojení s články 3, 4 a 8).